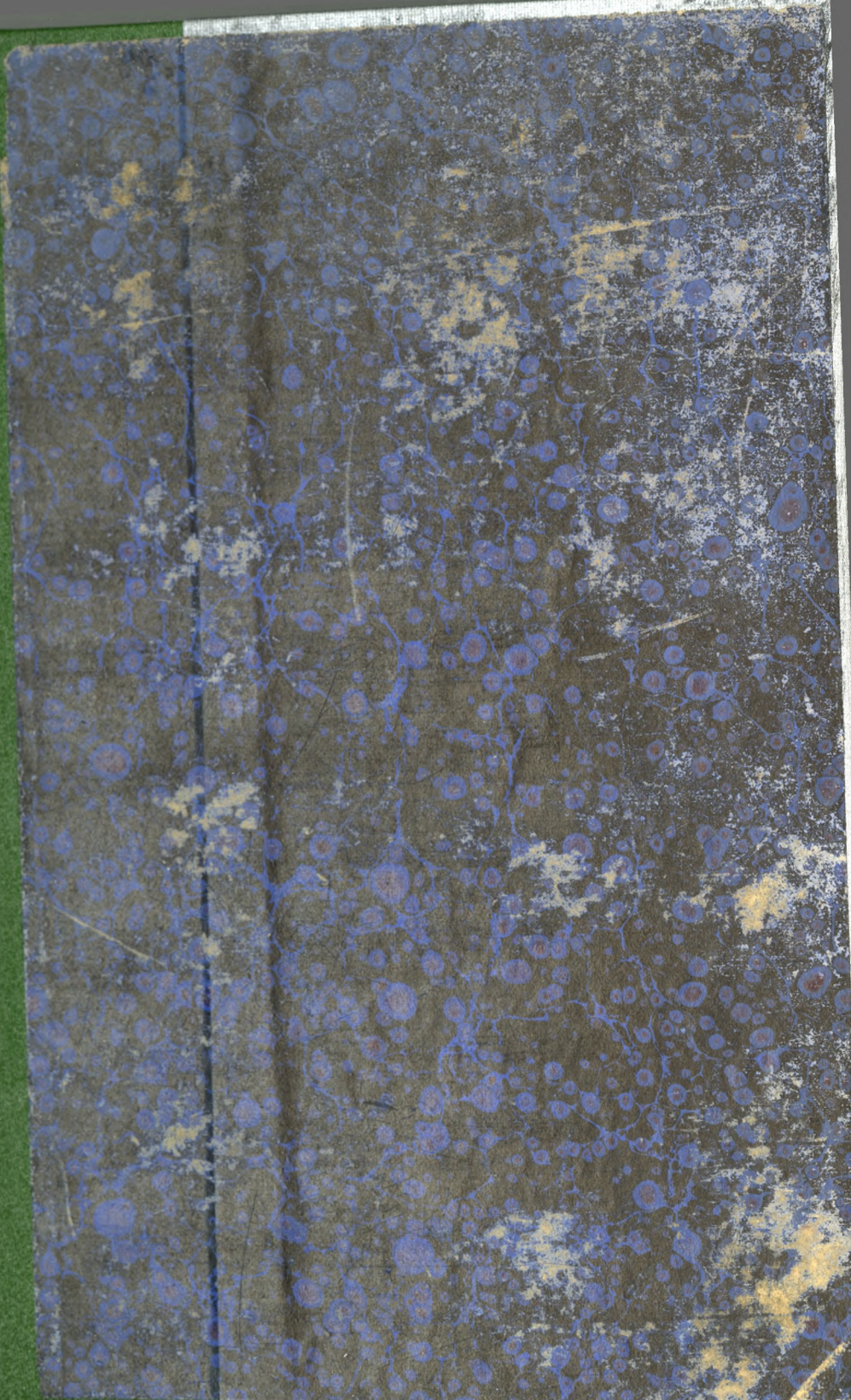

Politikai
röpiratok,

51.

DR. BALLAGI GÉZA

AZ

UJ BELÜGYÉR

PROGRAMMJA.

PEST.

NYOMTOTT AZ „ATHENAEUM” NYOMDÁJÁBAN.

1871.

Ára 20 kr.

51
383

AZ

UJ BELÜGYÉR

PROGRAMMJA.

PEST.

NYOMATOTT AZ „ATHENAEUM“ NYOMDÁJÁBAN.

1871.

616752 00764880

A belügyérnek a deákpárti körben hivatala megkezdésénél mondott beszédét legnagyobb részben helyesléssel olvastuk.

Őszintesége, melylyel pártja elibe lépett, azon nyíltságot tükrözi vissza, mely új belügyérünket dicséretesen jellemzi. Nézetét, melylyel legfontosabb, legsürgetőbb teendőit előadta, köztük az összefüggést megvilágította, a teendők létesítésére az alkalmas időpontokat kijelölte, osztjuk. Meg vagyunk győződve, hogy a belügyér úr is összeütközés esetében, a többi elsoroltak felett a községi törvénynek, a törvényhatóságok rendezésének és a választási törvénynek adandja az elsőséget.

Országgyűlésünkön, hol a szóár most heteket, majd hónapokat tesz terméketlenné soha sem tudhatni, mikor fogyunk ki az időből, mely csupán még az Izlam követőinél oly értéktelen mint nálunk. Nem kevesebb helyeslésünkkel találkozik belügyér úr azon kijelentése, mely szerint legfontosabb s egyszersmind legnehezebb teendői közé sorozta, a közigazgatásnak a törvény korlátai közt jelen számos hiányaitól való megtisztítását, s legalább tűrhető állapotba való tételét, ugy szintén elsorolta azon módokat, melyek legkönnyebben az említett czél megközelítésére vezethetnének. E téren új belügyérünk kétségen kívül, feladatának egyik legfontosabb, legüdvösebb, s őszintén kimondjuk, eddig-

elé nem eléggé méltányolt részét jelölte ki. Pályája eme legrögösebb részéhez azon kijelentéssel kívánunk neki egészséget, bátorságot, erélyt és kitartást, vajha legnemeseb akarata akadályát számos esetekben nem épen új meggyerendezési törvényünkben találná!

A belügyér úr beszédjében egy van, miben kevésbé meg ütköztünk, s ez az, hol a választási törvény revisióját, vagy egy újnak alkotását különböztetvén meg, maga részéről elhatározottan az első mellett nyilatkozik. Nem kételkedünk, hogy a belügyér úr a revisión az előbbi törvény kijavítását értette, mert hiszen bármely új törvény alkotása is helyesen mindig a réginek revisióját feltétezi. A mi továbbá a kijavítást illeti, ott igen sok függ attól, mit értünk a kijavításon, csak hogy ha e szót nem helyesen s általában elfogadott jelentése szerint értelmezzük, könnyen eszmezavarra adhatunk alkalmat, mi első lépés a félszeg, az egyoldalú eljárásra.

Nem célunk a szóértelmezések, definitiók czélra kevésbé vezető terére tévedni, sokkal helyesebbnek tartjuk megmondani, mit várunk mi az új választási törvényektől, s ez egyszersmind legvilágosabb bizonyítékul fog szolgálni arra is, hogy mi revisiót, vagy új törvényt óhajtunk-e?

Mi a szabad alkotmányért s még inkább az alkotmányos szabadságért élünk-halunk, mi a szabad választást az alkotmányos élet legnélkülözhetlenebb tényezőjének, élenyének tartjuk; de más részről nyíltan kimondjuk, miszerint a képviselő-választást azon módon, melyen az nálunk jelenleg gyakoroltatik, szabadnak nem tartjuk. Nem alapja, nem őre az az alkotmánynak. Hazánk egyik vagy másik vidékén esetleg létező

politikai pártnak, s azok kebelében levő egyéneknek felhatalmazása, felbátorítása az arra, hogy a szerint, mint többé vagy kevésbé ügyes, merész és becsületes vezetőkkel bírnak, többé vagy kevésbé számos, többé vagy kevésbé salakos tömeget toborzhatnak zászlójuk alá, azon arányban több vagy kevesebb kilátással küzd-hessenek tulnyomó többségért, folytathassák e czélra hónapok hosszán át, majdnem büntetlenül, alattomos vagy nyílt harcukat a közrend és biztonság, valamint a választás szabadsága ellen. Igen! a választás azon módon, melyen nálunk jelenleg gyakoroltatik, sem maga nem szabad, sem nem alapja és őre az alkotmányos szabadságnak, de egyaránt politikai és socialis ferdeség és calamitás, mely közvetve az egész nemzetet, közvetlenül annak ama részét fenyegeti bizonyos demoralizációval, mely választó, mely a nemzetnek aránylag miveltebb, vagyonosabb része, s épen azért van különösebben az alkotmányos jogoknak élvezésére, valamint megvédésére hivatva.

E közveszély lejtőjén nemzetünk már a két közelebbi országgyűlési választásoknál megdőbentő gyorsasággal süllyedt alább-alább, s mi lesz még akkor, ha majd a községi és törvényhatósági választások megindulnak, s a községi választások általános szavatjog mellett, a törvényhatóságiak pedig az országgyűlésekhez hasonló tág alapon fognak folyamatba indulni.

Ha a baj megelőzése végett a szükséges törvényes intézkedéseket elmulasztjuk, kétségkívül már a közelebbi választásoknál oda jutunk, hogy általában a képviselő-ségre, s ezek közt a legmagasb, az országos törvényhozói megtiszteltetésre számtalan, talán a legtöbb esetben nem az érdem, hanem az fog döntő tényezőül szol-

gálni, ki képes és ki kíván nagyobb mértékben a pénz, vagy az ennél nem nemesebb s még veszélyesebb ámitások, hitegetések, magyarán kimondva országos hazudások demoralizáló eszközeihez folyamodni. Kik azt tagadják, ezáfolják meg a két közelebbi, különösen pedig az utóbbi országgyűlési választásoknál történeteket. Azok pedig, kik hazánk ferdesége, nemzetük gyengeségeinek legyezgetését ép oly üdvös vállalkozásnak tartják, mennyire haszonhajtóbbnak kezd az hovatovább sokaknak mutatkozni, azok ám tulajdonítsák a választások körül nálunk előforduló kihágásokat a politikai élet élénkségének, azon részvét örvendetes jelenségeinek, melylyel a tömeg a választások iránt nálunk viseltetik; ám útaljanak a más nemzeteknél is előforduló visszaélésekre. Mi az ily valótlan szépítgetésre képtelenek vagyunk, szerintünk az ily palástolások vagy világos igaztalanságon alapulnak, vagy oly silány prókátori fogások, melyek a nagymérvű kihágások irányában, teljesen őket veszítik. Mi s velünk együtt minden elfogulatlan át kell hogy lássa, miszerint a tömegnek a választásoknál való tulságos érdeklődése leginkább aljas megvásárolhatóságának következménye, s midőn számtalan más alkotmányos nemzeteknél a politikai élet és a választások iránt csak annyira, vagy még több érdekeltséget találunk, mint nálunk, s azoknál a választások körüli rendetlenségek, annál inkább a dúlások és gyilkolások a legritkább kivételek közé tartoznak, nálunk oly gyakoriak azok, hogy már-már a törvényes rendben és csendesen lefolyó választásokat sorozhatjuk a ritkább, megnyugtató események közé.

Ezen legszomorítóbb helyzetben egyedüli vigasztalásunkra az szolgálhat, hogy ámbár a választások

körüli véres kihágásoknál a tömeg szerfölött csekély műveltsége fontos szerepet játszik, mindazáltal a vérlázító gyakori rakoncátlanságok okát helyesen nem népünk természet szerü vad hajlamának, hanem mindekelőtt választási törvényeink minden kritikán alóli ferdeségeinek kell tulajdonitnunk, mely a tömegnél jóval miveltebb, lelketlen pártvezetőknek, politikai cselzővőknek, alsóbb-felsőbb rangu kortes-kolomposoknak a legbünösebb eljárásra, s arra tár kaput, hogy a szegény és miveletlen népet legbünösebb céljaiknak vak eszközévé alacsonyítsák.

Biztosan remélhetjük tehát, hogy czélszerű választási törvények mellett, a nálunk annyira lábrakapott kiesapongások tetemesen szünni fognak.

Mennyivel alaposabbak a fennebbi remények, minél üdvösebb eredményt várhatunk jó választási törvényektől: annál szükségesebb, hogy azokat bármely mellékes, különösen pedig kényelmi tekintetek mellőzésével, minél czélszerűbben alkossuk meg.

Ugy hisszük, felesleges azon indokokat elősorolni, melyek nálunk az általános szavazatjog helyett, bizonyos mértékben korlátolt szavazási minősítést tesznek kívánatossá, szükségessé. Más nálunknál sokkal miveltebb nemzetek is ezt ép az alkotmányos szabadság érdekében tartják szükségesnek.

Mi mindenesetre, a hol csak alkalmazható, legheylesebb választói minősítvénynek az irni és olvasni tudást tartjuk, s nem csekély sajnálatunkra szolgál, hogy ezt hazánk jelen viszonyai közt alkalmazhatónak nem gondoljuk.

Nálunk az állam a népnevelésért még kevesebbet tett, semhogy polgáraitól, kik a választási jogot élvezni

akarják, megkívánhatná, hogy magukat az emberi mivelődes legnélkülözhetlenebb kellékével ellássák, írni és olvasni megtanuljanak. Nálunk ha az írni és olvasni tudás vétetnék fel választói minősítvényül, a választók száma szerfölött kevésre apadna; már pedig kívánatos, hogy általában az alkotmány s különösebben az államügyek iránt a polgároknak lehetőleg nagy száma legyen érdekelve.

Ép e fennebbi indokért s azért, mert az egyszer elfogadott minősítést szűkebbre szorítani, nehézséggel jár, mi az 1848: V. t.-cz.-ben határozott választói minősítést elfogadjuk, ámbár meg vagyunk győződve, hogy az ott említett korlátok, népünk miveltségi állapotához képest, kellestinél inkább tágabbak, mint tulságosan szűkek. A mennyiben az 1848. V. t.-cz.-ben valamely minősítési tulajdonok magukban kétesek, vagy roszul körülírvák, azok helyébe tétessenek mások, vagy a meghagyottak fogalmaztassanak jobban; úgy azonban, hogy egyfelől minden homály vagy kétértelműség és zavar megszűnjék, másrészt pedig a minősítés az eddiginél szűkebb korlátok közé ne szorittassék.

Mulhatlanul szükséges továbbá a választási minősítés bevallására és bebizonyítására a legbiztosabb módot találni és törvényileg meghatározni. E részben ugyanis számos törvényhatóságok oly felületes és bizonytalan módot követtek, melyek a törvény leggyakoribb kijátszására vezettek.

Az 1848: V. t. cz. 1-ső szakasza következő szavainak „politikai jogélvezetet azoktól, kik annak eddigi gyakorlatában voltak, elvenni a jelen országgyűlés hivatásának nem érezhetvén sat.“ úgy szószerinti, mint a törvényhozók szellemével megegyező értelme csak az

lehet, miszerint azokat, kik a választási jogot a törvény keletkezéséig tényleg élvezték, attól a törvény elzárni nem kívánja. De nem lehet az említett szavaknak azon értelme, hogy úgy a megyékben, mint a városokban a nép miveltenebb osztályából a választóknak egy oly kiváltságos kasztja teremtsék, mely sem vagyoni, sem miveltségi minősítéssel nem bír. Kivánjuk tehát, hogy az új választási törvényben a fennebb említett kitétel az irt helyes értelmezést nyerje, s úgy a megyékben, mint a városokon, ennek ellenére becsuszott visszaéléseknek végképpen eleje vétessék.

A választókerületek alakításánál leghelyesebb, hogy a népesség lélekszáma, valamint az abban jelenleg találtató tényleges választóké összefüggőleg vétessek alapul.

Elismerjük, hogy ez utóbbi alap változásoknak van kitéve, azonban a lélekszám sem változatlan, a kettő együtt pedig elég tartós alapot szolgáltat, ha fontolóra vesszük, hogy a választó-kerületek sem alakittatnak örök időre.

Egy másik igen fontos ok, mely a fennebbi eljárást ajánlja, az, miszerint óhajtanók, hogy a választókerületekben a választók száma, mennyire lehet, egyenlő legyen; azonban a számegeyenlőség szigorú keresztülvitelét szükségtelennek tartjuk. Ez nálunk a megyék, s a képviseleti joggal bíró városok terjedelmének különbözőségében is nagy akadályra találna.

A választók száma választó-kerületenként más országokban is tetemesen különbözik.

Leghelytelenebb eljárásnak tartanók pedig az egyenlőséget, a censusunak helyenként vagy kisebb vidékenként emelése vagy szállítása által eszközölni.

Hogy terjedelmes hazánk merőben különböző vidékein nem egyenlő anyagi viszonyok közt, egynél több, talán két vagy három, kis mértékben különböző választói minősítés létezzék, ezt lehetőnek talán indokoltak is tartjuk; de alig volna nézetünk szerint károsabb, mintha közel vidékeken hasonló viszonyok közt különböző anyagi minősítés találna helyt, csak azért, hogy a választó-kerületekben a választók száma szigoruan egyenlősittessék.

A vagyoni minősítvény, a census, nem csupán elméleti, de nagyon is gyakorlati alapokon nyugvó, s nálunk felette szükséges intézkedés. E helyes felfogással ellenkeznék, a census indokoltságát ingatná meg tetemesen, ha hazánk közel vidékein, hasonló vagy kevésbé különböző viszonyok mellett, a polgárok közül egyik fél, másik másfél vagy éppen két anuyi census mellett képesítenék a választásra.

Alapos és minél részletesebb statistikai kimutatások, s ezekből meritett helyi ismeretek egyedül szolgálhatnak biztos alapul általában czélszerű választási törvények hozására, különösen pedig a választó-kerületek megalkotására is.

Minél csekélyebb censust fogadtunk el, minél kevésbbé tehetjük, hogy a szellemi képesítés legalsóbb fokát az olvasni és írni tudást felállítsuk; annál szükségesebb, hogy a minősítés egy harmadik neméhez folyamodjunk, s ez az erkölcsi képesítés.

Az erkölcsi képesítést igenleges, positiv fogalmakkal nem határozhatni meg, annak csak uemleges körülírása lehetséges. Egyedül helyes és egyszersmind szabatos módja ennek, elzárni több-kevesebb ideig a szavazástól a büntetés kiállta után is azokat, kik súlyosabb

büntényekért törvényesen elítéltettek s megjavulásuknak hosszabb büntetlen magaviselet által jelét nem adták. Ugy a büntények neme, mint a választás jogától megfosztás ideje a választási törvényben világosan meghatározandó, s a megfosztás tartama az elkövetett büntényhez, valamint az arra mért büntetés terjedelméhez szabandó.

Más törvényhozásokban a választói erkölcsi képtelenségnek több fent említett esetei fordulnak elő. Különösen a francia választó törvényekben számtalanok az esetek, melyekben valamely vétség, annál inkább büntény miatt elítélt egyén több-kevesebb ideig, némely esetekben élte fogytáig a választási jog gyakorlatától meg van fosztva.

Igy például, kik a közszabadság, a vallás- vagy a birtokjog ellen nyilvános támadást vagy más merényletet követnek el, végképen megfosztvák választói joguktól. Ugyane büntetés éri azokat, kik a reájok bizott pénztárt meglopják, meghamisított gyártmányokat árulnak, lett légyen fogságuk tartama bármennyi. Nemkülönben örökre megfosztvák választói joguktól azok, kik több, névszerint előszámlált bünök miatt legalább 3 óra el voltak itélve, kiket például: más előfájának, gabonájának elpusztítása, állatok megmérgezése, italok meghamisítása miatt a fennebbi büntetés ért; végül öt évig vesztik el választói jogukat azok, kik több vétkekért, például esküdteknek vagy tanuknak hivatalos eljárásuk miatti bántalmazásáért egy hónapnál nagyobb büntetésre itéltettek. A francia választó-törvényekben elősorolt hasonló intézkedések számtalanok.

Mi nem tartjuk helyesnek, hogy valaki büntetése kiállása után a választói jogtól örökre megfosztassék s elégségesnek tartjuk, hogy a választói jog felfüggesz-

tése az elkövetett bűn sulya szerint több-kevesebb büntetés nélkül töltött időre határozottassék.

A fennebbi adatokat a francia választó-törvényeknek pár év előtt megjelent ismertetéséből vettük. Az ismertetést Jules Favrenak egy nyilatkozata előzi meg. Ugy ismertető, mint Jules Favre azon nézetet nyilvánítják, hogy a képviselő-választás nem jog, hanem kötelesség. Ez elv felett nem vitatkozunk. Egyébiránt ismertető az erkölcsi képesítésre vonatkozó szabályokat minden észrevétel nélkül közli, s a szabályok némelyike Franciaország legszabadabb alkotmányos korszakából való.

A szabad, a mivelt Schweitzban, a községi törvény jogositja az egyes községeket, hogy azoktól, kik kebelökben megtelepedni akarnak, előbbi életök erkölcsi tisztaságáról bizonyítványt kívánjanak. Mennyivel szükségesebb az erkölcsi képesítés azoknál, kik egy fontos politikai jog gyakorlatára jogosítatnak fel.

Ismerjük azon ellenvetéseket, melyek számos hazánkiai részéről fennebbi indítványunk ellen fel szoktak hozatni. Ép oly alaptalan, mint helytelenül alkalmazott büntetőjogi fogalmakon nyugosznak azok, s leginkább olyanoktól erednek, kik a büntetés czéljának a bűnös megjavítását tartják, s e miatt a büntetéssel együtt a büntény minden következményeit megszüntetendőknék itélik.

Ellenfeleink botlása mindjárt első léptüknél világos, midőn azt, mit nemes keblök óhajt, a javulást, a büntetés végénél legott bekövetkezettnek állítják.

Mi a javítást a büntetés ép oly nemes, mint nagyon is problematikus czéljának tekintjük, mely bizonytalansága miatt is a büntetésnek nemesak egyedüli, de

főczéljául sem vehető fel. Ha e czél valósulása iránt a büntető hatalom, az állam meg akarna győződni, ép akkor kellene kezét a büntetést kiállotton a lakolás után is leghosszasabban rajta tartani. Miután ugyanis a büntetés tartama alatt a fegyencz szabadságával együtt a bűnözés lehetőségétől is legnagyobb mértékben meg van fosztva: megjavulása csupán szabadságának a büntetés utáni hosszabb élvezése alatt észlelhető.

Ezeket bővebben fejtegetni annál feleslegesebbnek tartjuk, mivel az elvet, hogy az elkövetett büntény következménye a büntetés idején túl terjedhet, törvényhozásunk is a megyerendezési törvényben elfogadta, midőn a 66. §-ban megyei hivatalra képteleneknek nyilvánítja azokat, kik becstelenítő büntettek miatt elítélve voltak. Ezen intézkedésben nem az alapelv hibás, hanem az, hogy elavult jogfogalmakon nyugszik, s hogy tulszigoru, a mennyiben a tilalom tartamának semmi határt nem szab, már pedig ez annál helyesebb volna, minthogy a büntényre nézve is helyes bizonyos elévülési időt szabni.

A fennebbi elmékedésektől azonban leginkább felszabadithat vala bennünket azon körülmény, hogy mi a választói jogból való kizáratást általában büntetésnek nem tartjuk. Mert ha az büntetés volna, ugy büntetve lennének mindazon számtalanok, kik a képesítési rendszabályok által a választási jogtól el vannak zárva, s kik közül többen, ámbár a szükséges minősítvénnyel nem bírnak, mindazáltal a legbecsületesebb, sőt a választásra is igen képesített egyének lehetnek, s igen gyakran valósággal is azok.

Az erkölcsi képesítés iránt tett indítványunk sem egyéb, mint a képesítésnek javaslatba hozott oly neme,

melyet az állam elrendelhet; mihelyt azt magára nézve kívánatosnak, annál inkább ha szükségesnek tartja. E kívánatosság, e szükségesség iránt nem kételkedhetünk, ha megfontoljuk, mennyire helyes, hogy a szabad polgár egyik legszebb jogának gyakorlásában, legalább súlyosabb vétkektől ment és oly polgárok részesüljenek, kik habár bünt követtek el, mindazáltal megjavulásoknak biztos jelét adták.

A fentebbi erkölcsi indoknál nem kevesebbé fontos indítványunknak gyakorlati következménye, mely szerint általa salakkal saturált választó-testületeink legsejtesebb részüktől menekülnének, választó-testületeink önérzete s fontos hivatásuk tudata valamennyire emelkednék és tisztulna; holott most választóink legszámosabbjai feladatuk megértése és némi méltánylása helyett, a választásokat leginkább az elődikedés, a dorbézolás, korhelység, hetvenkedés, s a tömegesen büntetlenül gyakorolható rakoncátlanság, nem egyszer hónapokig tartó kedvező alkalmának tekintik.

A fentebbiekben a választási törvény anyagi részére, vagyis a választói jogra nézve mondtuk el rövid nézetünket. A törvény alaki részéről csak aanyiban szóltunk, mennyiben a választó-kerületekről tettünk említést, és pedig azért, mert fejtegetésünk fonálán, az a censussal jött szorosabb összeköttetésbe.

A választási törvény alaki része azon eszközöket és módokat foglalja magában, melyek által a választási jog szabadsága biztosittatik, vagyis e jog szabad gyakorlata legbiztosabban és legcélszerűbben történhetik.

Alig van törvény, melynél az alaki rész aránylag terjedelmesebb volna, számosabb és részletesb intézkedést igényelne, mint épen a választásra vonatkozó,

mindemellett az alaki résznél, hol csak a főmozzanatok tartjuk szükségesnek megemlíteni, hol bővebb érvelésre alig van szükség, még rövidebbek lehetünk, mint eddig.

Ha hazánk népességét, annál inkább miveltségi állapotát fontolóra vesszük: országos képviselőink száma aránylag igen nagy.

Nagybrittania egyesült királyságának 29 millió lakossága után 658, Belgiumnak majd 5 millió után 116 képviselője van, a 22 millió népességű Olaszországnak 443. Nálunk az országgyűlésen jelenleg képviselt 14,233,000 lakost 438 választott képviseli. Meg vagyunk győződve, hogy kevesebb számu, s jobban megválogatott képviselők, nálunk is a célnak jobban megfelelhetnének. Igaz továbbá, hogy az említett képviselőszámnak az ország népességére való felosztásánál is tete-mesb aránytalanság fordul elé. Mindemellett nem tartanók célszerűnek, a választási törvény különben is bokros feladatát azon nehézséggel megszorítani, melylyel a képviselők számának apasztása, vagy csak más-képpen felosztása járna, s a módosítás egyedül a legkirívóbb anomáliák egyikét esetére terjedhetne.

Az 1848. V. t. cz. továbbá alig szenvedend változást arra nézve is, hogy az országos képviselő-választók összeírásának főintézése a törvényhatósági bizottságokra ruháztassék. Fogadtassék azonban el az összeírás végrehajtására nézve az említett törvényezikk intézkedése, vagy történjék e tekintetben több-kevesebb módosítás, mindazáltal mulhatlanul szükségesnek tartjuk, a törvényben gondoskodni arról, hogy a bizottmányokba, melyek az ügy vezetésére, valamint a tényleges összeírásra kiküldetnek, a kiküldendő egyének száma szerint,

a köztörvényhatóságokban létező ellenzék is választottjait, bárha mérsékelt arányban bevihesse. Ha valahol, úgy itt volnának a kissebbség választottjai a maguk helyén. Ez intézkedés sok visszaélésnek elejét venné, minden esetre pedig a rendetlenségek nyilvánosságra jöttét tetemesen elmozdítaná.

Az 1848-ki választási törvény az összeírási művelet különböző mozzanatait elég részletességgel írja le. Az eddigi gyakorlat tisztán kimutatta, mi volna e tekintetben szabatosabban kifejezendő, talán módosítandó.

Nem tudjuk, az eddigi halasztás után meghozathat-e az új választási törvény még oly korán, hogy czélszerű végrehajtására a következő országgyűlési választásokig elég idő maradjon? Ez esetben nemcsak kívánatosnak, de jogszerűnek és szükségesnek tartanók az új törvényben kimondani, hogy mindjárt az első összeírásnál a választási jog felett támadt vitás kérdések az összeíró bizottságtól, másod- és harmadfoki megbirálás és eldöntés végett, az országos törvényszékek erre kijelölt osztályaihoz vitessenek. Franciaországban a választói jog felett véglegesen a semmitő törvényszéknek arra kirendelt osztálya ítél. A választási jog ugyanis fontosabb, semhogy e részben a csupa politikai eljárás elég biztonságot szolgáltatna. Attól tartunk azonban, hogy az első összeírásnál a vitás kérdések számosabbak, az idő pedig rövidebb lesz, semhogy a törvény fentebbi intézkedése most mindjárt gyakorlatba vétethetnék; hogy azonban a választók lajstromjának évenkénti kijavításánál a fentebbi birói eljárás alkalmaztassék, ezt szükségesnek tartjuk. A választási törvénynek egyéb tekintetbeni pontos végrehajtására, valamint eddig, úgy ezután is az országgyű-

lés irányábani felelőség terhe alatt, a belügyminister köteleztessék, miként ezt az 1848-ki törvény is rendeli.

Az új választási törvény egyik legfontosabb intézkedése az volna, hogy ezután a választók lajstromja nem alkalom szerint minden választás előtt készüljön, hanem a törvény meghozatala után a törvényszabta idő alatt mielőbb megkészülvén a választók anyakönyve, ez javíthatnék ki évről-évre a kihagyandók kihagyása és a beteendők beigtatása által. E kiigazítás legalkalmasabban az év elején történhetnék mind azokra nézve, kik azon évben a választók törvényes korát el fogják érni, a mult évről az adót megfizették és a folyó évi adókirovás szerint s egyéb teljesen igazolt tulajdonoknál fogva a szükséges választói minősítvénynyel birnak. Hogy a választók összeírása a választási mozgalmakkal csaknem egyidejűleg történt, ez sokat tett úgy az összeírás körüli visszaélésekre, valamint arra, hogy a kedélyek már a választások előtt több heteken, sőt néha hónapokon át, izgalomban tartassanak. E tekintetben a fentebbi intézkedés kétségen kívül jótékonyan fog hatni. Azonban nagyon esalatkoznak, kik ettől rendkívül nagy hatást várnak, vagy épen azt hiszik, hogy ezen intézkedés más gyökeres javításokat feleslegessé tesz. A baj nagyobb, mélyebb, elterjedtebb, s számos más okokból is ered, semhogy ily egyszerű módon czélt lehetne érni. Mi a létező politikai, valamint erkölcsi veszély orvoslására, legalább annyit, mennyit e sorokban vázlatosan megérintettünk, szükségesnek tartunk.

Szükséges továbbá, hogy a választási törvények végrehajtásáról gondoskodva legyen, hogy a mulasztásokra, visszaélésekre, annál inkább a választások alkalmából a vagyon- vagy személybiztonság ellen vétőkre

érdemlett büntetések szabassanak, s azoknak részrehajlatlan és pontos fogantatbavétele iránt törvényes intézkedés tétessék, jöjjenek a törvénytelenések akár a választóktól, akár a választási törvény végrehajtásával megbizott közegektől, akár a hon bármely más polgárától; csak így lehet remélni, hogy azon állapot megszűnik, melyet a római közmondás ezen szavakkal: „inter arma silent leges“ jelez, s mely nálunk a választások alatt némely vidékeken gyakran hosszabb ideig a legjobb polgári jog gyakorlata közben divatozott.

Szabassék bár a törvényben a községi, törvényhatósági és országgyűlési választásoknak különböző határidő, az országgyűlések idő előtti feloszlatásánál, de különben is könnyen megtörténhetnék, hogy a törvényhatósági választások az országgyűléssel összeesnének; szükségesnek tartanók azért a ministeriumnak törvényileg hatalmat adni, hogy a törvényhatósági választásokat a kiszabott időnél 3 hóval előbb vagy később tartathassa meg. A községi választások leghelyesebben a törvényhatóságiak előtt történhetnek. Ha lehet, igen kívánatos volna, hogy a választási törvény még a megyék rendezése előtt jöjjön létre. Ez esetben a megyei választások is már a rendre és választási szabadságra egyaránt üdvös új választási törvények szerint történhetnének, holott ellenkező esetben kettős lesz a munka és baj. Előbb a régi választási törvények és összeirásai módoszat szerint fognak lefolyni — tartunk tőle a legzajosabban, -- a törvényhatósági választások, azután pedig az új törvények szerint egy újabb összeírás készülvén, menendnek véghez a parlamenti választások.

A fentebbiekben elmondtuk szigorú rövidséggel, mit várunk a közelebbi választási törvénytől. A körül-

ményekre, a viszonyok korlátaira, nehézségeire komoly figyelemmel voltunk, csak a legszükségesebbekre terjeszkedtünk, s még sem hiszszük, hogy bárcsak azok, miket mondottunk, czélszerűen illő terjedelemmel, világossággal és szabatoszággal a régi választási törvény kijavításának keretébe beilleszthetők volnának.

E kijavítási eljárás előnyét annyiban mi sem tagadjuk, hogy ezáltal a régi törvénynek meghagyható némely intézkedései újabb vitatás alá nem jönnének, csakhogy, fölötte kevés lesz, mi minden módosítás nélkül fogadtathatnék el.

Ennyit a belügyérnek e sorok elején felhozott nyilatkozatára. Tartunk tőle, hogy propter bonum pacis, vagy méginkább a nehézségekkeli könnyebbészerü eligazodás végett, melynek nálunk nem kevés czélszerű esik áldozatul, ismét félrendszabályokkal beérjük. Ismét oly reformot hozunk létre, mely a jelenhez mérve némi haladást fog képezni, a nélkül azonban, hogy a helyzet szükségletének teljesen megfelelné. Valami czélszerűbbet, valami kielégítőbbet ohajtanánk, mint az új megtervezés. Czélszerű választási törvény közvetlenül hazánk egyik főbaját orvosolná, s egyszersmind a megtervezés némely hiányaira is jótékonyan hatna.

